

Prispeval Jure Lesjak, foto: Jan Küzma
Torek, 23 Junij 2009 16:01

Primož Suhodolčan, otroški in mladinski pisatelj ter eden izmed najbolj priljubljenih avtorjev med mladimi v Sloveniji, je za prvo številko Bajtarja spregovoril o pomenu knjige, vplivu tehnologije na pisano besedo, bralnih navadah med mladimi, Harryu Potterju, Košarkarju in podcenjevanju intelektualnega dela.

Na spletni strani se lahko v razširjenem intervjuju seznanite tudi z njegovimi družbenimi in političnimi pogledi, ki jih predstavlja v okviru politične stranke PAS.

Bertolt Brecht je nekoč zapisal: »Knjiga je orožje, vzemi jo v roke!«. Zakaj je knjiga orožje oziroma v kolikšni meri se strinjate s to mislijo?

Pisana beseda ima sama po sebi neko težo (po vsej verjetnosti ste se zaradi tega tudi vi odločili za časopis), saj v vsakem primeru ostane zapisana. Mogoče vas bodo čez nekaj tisoč let izkopali kot Kumranske zapise, hehe. Človek lahko nekaj izreče, že naslednji trenutek pa lahko svojo laž demantira - lahko reče, da ni mislil točno tako oziroma da je mislil v malo drugačnem smislu, da je bilo vse skupaj iztrgano iz konteksta ... Na drugi strani lahko rečem, da je tista pisana beseda, ki se nekako obdrži - ne samo na papirju, ampak tudi v glavi -, še toliko bolj pomembna. Se pravi, takšna beseda pride v zavest ljudi, kot določene stvari, ki so že ponarodele, določena pravila, ki se jih držimo. Najpomembnejša pa je kombinacija besede, ki je hkrati zapisana v knjigah in glavah ljudi. Tiste stvari, ki ostanejo v zavesti, imajo svojo težo. Karkoli se bo že zgodilo, četudi bo nekdo delal zgolj internetne vsebine, v vsakem primeru bo moral svoje ideje nekam zapisati, podati, predstaviti, utemeljiti, karkoli. In ravno zaradi tega besede postanejo to, kar govori Brecht. Komunikacijsko orožje. Skratka, beseda v kakršni koli obliki bo še naprej zelo pomembna.

Ali knjiga z neprestanim tehnološkim napredkom izgublja na svoji moči? Lahko knjiga sploh izgubi svoj pomen?

To je zelo težka dilema. Že pred petnajstimi leti sem na nekem srečanju pisateljev dejal, da bomo nekega dne imeli knjige na svojih očalih. Na levi strani boš imel pisatelje, na desni knjige ... in boš lepo listal ter izbral, kar si želiš. Seveda so se mi vsi smejali. No, danes že imamo tako imenovane prenosne elektronske bralnike, ki omogočajo branje knjig v elektronski obliki. Toda vseeno, zaenkrat je še večji čar, če na stranišče neseš časopis ali knjigo kot pa elektronski bralnik.

Ko sva že ravno pri elektronski knjigi ... Umberto Eco, italijanski pisatelj in filozof, je v kolumni »Minljivost tehnologije« opozarjal na fizično ranljivost knjig in podatkov, ki so zapisani samo v elektronski obliki, saj nikoli ne bomo zagotovo vedeli, kako dolgo se bo takšen zapisal obdržal. Kaj se bo v tem primeru zgodilo s knjigo?

V osnovi gre za zgodbo. Tako kot sem dejal že prej, v končni fazi bodo dobre zgodbe še vedno ostale v zavesti ljudi. Nekaj je lahko zapisano in celo posneto, ampak če se to še ustno prenaša

iz generacije v generacijo, pa je to še nekaj posebnega. Kot vikinške sage. Lep primer so lahko nogometni triki, ki niso zapisani nikjer, toda če koga vprašaš, kako je Maradona na svetovnem prvenstvu dosegel odločilni zadetek, bo čisto vsak vedel, da ga je dosegel z »božjo« roko. In o tem se bo govorilo še mnogo let. Mogoče stoletja. Nenazadnje lahko ta trenutek zgorijo vsi Alan Fordi, pa ne bo hudega, saj jih ima naša generacija praktično do zadnje vrstice v glavi. (smeh) Če je misel dobra, prepoznavna in nekaj pomeni, se bo zagotovo obdržala. Če je zapisana, pa še toliko bolje.

Kakšno je vaše mnenje, z zornega kota mladinskega pisatelja, o bralnih navadah med mladimi?

Branje in izposoja knjig med mladimi nikakor ne upadeta. To se lahko preveri tudi na Cobissu. Skupna izposoja se celo povečuje. Je pa res, da mladi berejo drugačne stvari, kot smo jih brali včasih. Enostavno si želijo nekaj drugega, saj zelo težko berejo zgodbe, ki temeljijo na primer na socialnem realizmu. Bralne navade se spreminjajo, kot se spreminjajo zaznavanja, percepcije, interesi. Kljub vsemu pa določene stvari še vedno ostajajo klasika. Če ostanemo pri domačih: Bratovščina sinjega galeba, Drejček in trije marsovčki ... še vedno ostajata na isti poziciji kot včasih, ker sta dobri knjigi.

Bi se moral šolski program na področju književnosti bolj prilagajati nekim novim trendom oziroma dati večji pomen novim knjigam, ki so trenutno aktualne?

Pred dvajsetimi in več leti je bil v okviru bralne značke učencem ponujen nek seznam, po katerem so se morali ravnati pri izbiri knjig. Danes bralna značka spodbuja branje na tak način, da si lahko mladi izberjo tisto, kar si dejansko želijo brati. Otroci so različni in imajo različne interese, zato ni nujno, da imajo radi isto knjigo. Pri spodbujanju branja igra bralna značka zelo veliko vlogo in ima pri tem enkratno pozicijo v svetu.

Je dovolj, da mladi zgolj berejo oziroma berejo tisto, kar jih v nekem trenutku najbolj pritegne? Bi morale morda biti postavljene neke smernice, ki bi vodile h »kvalitetnejši« literaturi?

Ne, nikakor. Debate o kvaliteti in kvantiteti so večna tema, vsekakor pa pri tem ni nekih oprijemljivih meril. Nemogoče in nesmiselno je, da nekdo mladim vsiljuje, kaj je dobro in kaj ne. Lahko jim priporoči in to primerno utemelji, ne pa določi. Zopet se vračam na začetek - dobre knjige so tiste, ki ostanejo v zavesti mladih bralcev. Še več, dobre so tiste, ki ostanejo v zavesti neke generacije. Če pa ostanejo v mislih več generacij, pa še toliko bolje. Sam sem proti predpisanim seznamom za bralno značko. Če pa že mora biti, potem naj mentor med desetimi predlaga eno knjigo, ostalih devet si naj izberejo bralci sami. Samo na takšen način se bo obseg branja ohranil na takšnem nivoju, kot je sedaj.

Zakaj mladi raje berejo Harryja Potterja kot pa na primer Prežihovega Voranca?

No, saj Solzice se dobro berejo tudi danes, ker gre za zanimivo delo. Harry Potter in podobne knjige so posebni fenomeni, ker za njimi stoji milijardna industrija. Ne rečem, Harry Potter je čisto solidna knjiga, ampak za njegov uspeh so zaslužni tudi ogromni denarni vložki - od

Prispeval Jure Lesjak, foto: Jan Küzma
Torek, 23 Junij 2009 16:01

---

marketinga, filma, celotne zabavne industrije. Ocenili so, da bo ta projekt prinašal dobiček, zato so se zanj tudi odločili. Krožniki, skodelice, igračke, action figurice, družinske igre, Potterburgerji in podobno. Vsaka čast, res nisem nič užaljen ali frustriran. Vendar tistim zgodbam, da avtorica knjige ni imela za kruh in vodo, ter da je pisala zgodbo na serviete, ker ni imela dovolj denarja za zvezek, pa vsekakor ne smemo verjeti.

Če na eni strani vzameva v debato Harrya Potterja, kjer gre za neke vrste fiktivno zgodbo, in na drugi strani klasike, ki v večini izvirajo iz nekih realnih situacij ... Kako bi interpretirali to razmejitev?

Fikcija vedno prihaja v obdobje branja v ciklih. Hm, kaj bi bilo pa letos lahko moderno in bi šlo v denar? Enkrat so grozljivke, enkrat je veselje, enkrat veliki spektakli. Harry Potter je v tistem času zapolnil vrzel čarovniških knjig. Seveda, kot rečeno, z veliko pomočjo sponzorjev, marketinga in teh stvari. Podobno se je zgodilo tudi na področju filmske industrije. Idealen primer so Pirati s Karibov, po katerih je potem nastalo zelo veliko filmov s podobno vsebino. Če na tej točki zadaj ni milijonskih vložkov, nimaš kaj iskati. (»Money makes the world go round«).

Harry Potter je bil prikazan tudi v obliki filma. Ste kdaj razmišljali, da bi tudi vi spravili kakšno vaše delo na filmsko platno?

O tem smo se že pogovarjali glede knjige Košarkar naj bo!, za katero je bil že napisan scenarij. Odkupila ga je RTV Slovenija, vendar smo se na koncu dogovorili, da raje ostane zgolj pri ideji. Ker stvar ni bila na nekem primernem nivoju, sem dejal, da je bolje, če ne naredimo nič, kot pa da naredimo nekaj, zato da nekaj naredimo - da ustanova izpolni letni plan. Zaradi slabega filma lahko na koncu na veljavi izgubi tudi knjiga.

Na portalu slovenskih pisateljev so vaše pisanje definirali kot mešanico akcijske komedije in domišljijskega humorja. Zakaj takšna zvrst oziroma kakšen cilj zasledujete skozi pisanje?

Edini cilj je, da nekdo vzame mojo knjigo v roke in se zabava. Nekateri ob prebiranju knjig radi trpijo, drugi jočejo ..., ko gre bralec mojih knjig v nek paralelni, domišljijski svet, srčno upam, da se zabava.

Se vam zdi, da vaša dela vplivajo na vzgojo mladih? Na kakšen način?

Zelo. (smeh) Gre v bistvo za to, da tudi največji zadržki, tisti, ki sploh nočejo brati, v končni fazi še vedno preberejo Košarkarja. Marsikdo reče, sploh če gledaš po spletnih forumih, da je edina knjiga, ki jo je prebral do konca, Košarkar naj bo!. Ali ni to že nek dosežek? Kaj pa še

potrebuješ več? Zmagovalec si, če tistega, ki gre v knjižnico zgolj takrat, ko se mora skriti pred čistilko ali ravnateljem, pripraviš do tega, da prebere tvojo knjigo.

V mesecu aprilu je slovenska sekcija IBBY med drugim podeljevala tudi nagrado »Moja najljubša knjiga«. Takrat ste morali odgovarjati tudi na očitek, da vaše pisanje sodi med prostočasne dejavnosti. Se v Sloveniji samo s pisanjem knjig sploh da živeti?

Ne, ne gre in ne gre sploh! Enostavno ni možno. Ja gre, ampak mošnja se vedno razveže samo samo za najzvestejše podanike.

Vendar knjige v Sloveniji niso ravno poceni. Kam gre ta denar?

Če vzamemo knjigo, ki je dolga okoli sto strani - honorarji so res sramotno nizki. S knjigo se ukvarjaš tri ali štiri mesece, plačilo pa znaša petsto evrov. Od knjige živijo vsi - založniki, tržniki, knjigarne, potniki, tiskarji. Samo avtorji ne. Prav zaradi tega se sam borim na drugačen način, saj nimam nobenega avtorskega honorarja, ampak dobim odstotek od prodaje, ker mislim, da je edino tako lahko ustvarjeno neko pošteno razmerje. Če hočeš preživeti, moraš delati še kaj drugega.

Na kakšen način bi se lahko tako slab položaj avtorjev knjig izboljšal? Bi morala na to področje vstopiti tudi država?

Nekaj se je sicer sistemsko naredilo s knjižničnim nadomestilom, vendar je to šele prva stopnica. Intelektualno in avtorsko delo enostavno ni cenjeno. Pred leti je bil sprejeta odredba, po kateri avtorjev posameznih tekstov sploh ni potrebno vprašati, če lahko gre njihov prispevek v učbenik ali delovni zvezek in jim zaradi tega ni treba plačati avtorskih pravic. Vemo pa, koliko se da z učbeniki in delovnimi zvezki zaslužiti. Argument proti je bil, da ti mora biti v veliko čast in reklamo, če so tvoji tekstih v šolskih gradivih.

Zakaj na tem mestu ne ukrepa v prid avtorjev Ministrstvo za kulturo, tista institucija, ki bi intelektualno delo morala razumeti in ceniti?

Ker so se prej na Ministrstvu ukvarjali z vsemi drugim, samo z avtorskim delom ne. Upam, da se bo z ustanovitvijo Javne agencije za knjigo stvar kaj spremenila in da se bo avtorsko delo v prihodnje bolj cenilo.

Vedno znova se pokaže, da vaša dela mladi zelo radi berejo. To dokazujejo tudi številne nagrade (predvsem »Moja najljubša knjiga«). Kaj in koliko vam te nagrade pomenijo?

Nagrade, ki naj bi bile »strokovne«, kjer odločajo o tem, katera knjiga je dobra, še vedno temeljijo na oceni treh ali štirih oseb (ali pa še manj), ne glede na to, ali so profesorji, strokovnjaki ali karkoli že. Če imaš za sabo recimo 41.000 izposoj, kot sem jih imel lani, je to neka čisto druga teža. Mislim, da tukaj ni dileme. V vseh umetniških in kulturnih krogih vladajo določeni klani, skupine, prijatelji ..., ki si na različnih področjih ponujajo in vračajo usluge. Osebno lahko vsakemu odkrito pogledam v oči.

V intervju od A do Ž ste za Bajto povedali, da ste pripadnik stranke PAS (progressivno anarhistična stranka). Sliši se zanimivo, glede na ime morda celo rahlo revolucionarno.

V študentskih letih je tisti P pomenil nekaj drugega. (smeh) Seveda tudi anarhisti niso več tisto, kar so nekdaj bili. Smo pa skupina prijateljev in zvestih članov stranke, ki smo skupaj že nekaj desetletij. Prav tako dolgo se bijejo med nami tudi politične in obče družbene debate. Enkrat bi se moral oglasiti na naših rednih skupščinah, občnih zborih in soočenjih, da bi slišal, koliko različnih mnenj si takrat izmenjamo o splošni in trenutni družbenopolitičnokulturnoinformativnošportni situaciji (smeh).

Bo PAS kdaj sodeloval na volitvah?

(smeh) Mi imamo vsako soboto interne volitve o tem, kdo ima v vseh teh burnih, glasnih, na trenutke celo hektičnih razpravah, najbolj prav. Tisti, ki zmaga, pa mora dati za rundo. To je zagotovo velika čast. Ta je potem tudi vodja poslanske skupine za naslednji teden. No, nenazadnje pa imamo kot redki na svetu tudi dosmrtnega predsednika. (smeh)

Po imenu vaše stranke sodeč se zavzimate za anarhistične ideje. Potem takem ste za spremembo trenutne kapitalistične družbene paradigme?

(smeh) Mislim, da je takšna politična situacija, kot jo imamo danes, totalna anarhija. Naša stranka zaradi tega zelo dobro paše v ta kontekst. Takšne anarhije ni bilo niti v najtrših komunističnih časih.

Še vseeno pa se ve, kdo pije in kdo plača?

Nihče ne ve, kdo pije in kdo plača. V tem trenutku vsi rešujejo svojo kožo.

Kapitalisti oziroma oblastiki rešujejo svojo kožo na račun delavcev, ki se borijo za golo preživetje. Kapitalisti rešujejo sistem, ki privilegira ravno njih. Razlika v boju vendarle obstaja.

Vprašaj katerega koli »iz levega v desni žep« tajkuna, koliko premoženja ima. Odgovoril bo, da ne ve. Pred enim letom je imel toliko, danes ima toliko, jutri ne bo imel za kavo. Enostavno ne ve. Oziroma on že ve, tisti, ki pa so mu dali denar v upravljanje, pa si lahko svoje vložke pribijejo na slavni zid objokovanja. Pred kratkim sem gledal dokumentarni film, ki govori o tem, kako je fiktivni denar krožil po svetu ...

... mislite na dokumentarec Denar sveta grobar?

Točno tega. Ljudje so s fiktivnim denarjem hodili po svetu, privabljali in zvabliali investitorje ter hoteli izvajati projekte, ki so bili v oblakih. Dobesedno gradovi v oblakih. Naša stranka PAS, pravzaprav sekcija za Družbeno in telesno vzgojo, je ravno danes zjutraj, ko smo bili na Uršlji gori, znova potrdila stališče, »da je s tujim k***** lahko po koprivah mlatit«. (smeh)

Kakšna pa so razmerja znotraj vaše stranke?

Prispeval Jure Lesjak, foto: Jan Küzma
Torek, 23 Junij 2009 16:01

Vsak lahko pove svoje mnenje, šteje vsak glas. Do zdaj nismo še nikogar izključili, vključujemo pa jih vedno več. Imamo tudi določene ljudi, ki so glas razuma. Le ti pomirjajo situacijo. Te debate služijo predvsem sprostitvi ter upanju in želji, da bo enkrat po novem zagotovo bolje. Ali pa vsaj bolje po starem sistemu. Karkoli.

Bi bile družbene spremembe nujne?

Kapitalizma trenutno ne moremo zamenjati. Nekaterim se sicer že malo kolca po prejšnjih časih, vendar bo ta refleks trajal še kar nekaj časa ... Izbrali smo takšno družbo, danes je denar prva in zadnja stvar. Včasih so človeštvo morda vodile še kakšne druge ideje, danes teh ni več. Sicer pa, če smo realni, kapitalizem vlada že celotno zgodovino, od blagovne menjave naprej. Tisti, ki je imel večje polje, več živali, večjo votlino in posledično tudi več priležnic ... ta je bil vladar. Beri: Berlusconi.

Je lahko kapitalizem sploh pravičen oziroma ali verjamete v kapitalizem s človeškim obrazom?

Denar nima niti vonja niti barve niti okusa. Ima popolnoma svojo filozofijo.

V vaši ideji stranke PAS lahko naletimo na manjši problem, saj ste dejali, da imate dosmrtnega predsednika. Anarhist nikoli ne bi ustvarjal stranke, saj kot taka predstavlja hierarhične odnose, ki so že v osnovi kontrapunkt anarhističnim temeljem?

Negacija negacije, kot je rekel veliki Hegel. Ravno v tem je anarhija, da imaš dosmrtnega predsednika, potem pa svojo idejo že v osnovi negiraš.

... začetek je negacija tega, kar se z njim začenja?

Točno tako. Vseskozi je potrebno biti proti, vseskozi je potrebno razmišljati in se soočati s problemi, ki te vsak dan napadajo. Ko s tem enkrat prenehaš, je s tabo konec.

Intervju je bil v krajši obliki objavljen v časopisu [Bajtar](#), tiskani izdaji spletnega portala www.bajta.si.